

*Krpice iz
sestrinskog ormarića*

Tomislav Kovačević

Mila Mikecin

Modna revija kroz povijest sestrinstva kostimografski je prikaz različitih zajednica, sestrinstava i pojedinaca koji su doprinijeli razvoju zdravstvene njege te poboljšanju kvalitete njege bolesnika.

RED MILOSRDNE BRAĆE

Putovanje ide dalje u mjesto Granadu u Španjolskoj. Ovaj mali gradić među svojim zidinama čuva jednu zanimljivu priču i osobu, riječ je o Ivanu od Boga. Rođena je 1495. u Monte-Moro- Novo u Portugalu. U životu se bavio raznim zanimanjima od pastira do prodavača knjiga. Njegov život promijenio se prilikom jedne mise na kojoj je propovijedao Ivan od Avile. Gotovo poludjevši, odnijeli su ga u Kraljevsku bolnicu u Granadi. Vidjevši kako se postupa s psihičkim bolesnicima, odlučuje nakon ozdravljenja osnovati vlastitu bolnicu za liječenje bolesnika. Ono što je vrlo zanimljivo svaki pacijent ima svoj krevet, odvajanje ginekoloških i psihijatrijskih bolesnika te primanje bolesnika bez obzira na rasu i nacionalnost. Možda ovo zvuči kao današnji standarda ali je to već postojalo u 16. stoljeću.

Redovničko odijelo se sastoji od crnog talara sa škapularom i kapucom. Na talar ide crni pojas koji se veže u čvor na lijevom boku kao znak pravila sv. Augustina. Bijelo redovničko odijelo koristi se u radu na bolničkom odijelu. Redovnička uniforma je rekonstrukcija prema originalnoj uniformi kakvu danas nosi ova redovnička zajednica.

Milosrdni brat – model: Kristian Krpanić

ĐAKONESE

Evangelički župnik Theodor Fliedner započeo je svoju socijalnu službu s azilom za otpuštene zatvorenice. Kako bi za taj rad imao dobre pomagače osnovao je 1836. godine udruženje đakonesa. Inspirirao se poslužiteljicom Febom, koja se spominje u Bibliji u poslanici apostola Pavla, koja je bila đakonesa. Riječ *đakonesa* dolazi od grčke riječi *diakonia*, što znači služba. Đakonese su brzo u mjestu Keiserswert, današnji dio grada Düsseldorfa, započele službu u bolnici, podučavale djecu prije polaska u školu te skrbile za otpuštene zatvorenice. Đakonese su bile vrlo obrazovane. U ovom udruženju je boravila i **Florence Nathingale** te se upoznala s radom sestara. Kontakt s đakonesama je održavala sve do svoje smrti.

Uniforme se sastoji od tamnoplave haljine na točkice, bijele kragne i kape. Izvorna uniforma nastala je od nošnje udatih žena 19. stoljeća.

Đakonese – model: Lara Šaravanja

SESTRE SV. KRIŽA

Švicarski kapucin Teodozije Florentini 1844. godine u Altdorfu osniva Družbu sestara Svetoga Križa. Napredak i vodstvo nove ustanove povjerava s. Mariji Tereziji Scherer. Utemeljenjem bolnice Križ 1850. godine stvoren je temelj i zadaća nove družbe. Nadalje su se otvarali zavodi za gluhoonijeme, slaboumne i druge potrebite, a u Menzingenu je uz školu otvoren i tečaj za učiteljice. Godine 1868. na poziv biskupa Josipa Juraja Strossmayera sestre dolaze u Đakovo. Odmah po dolasku dvije sestre preuzimaju njegu bolesnika u maloj vlastelinskoj bolnici. Marljivo uče hrvatski. Nakon dvije godine sestre nastavnice počinju raditi u ženskoj pučkoj školi i u ženskoj učiteljskoj školi.

Uniforma se sastoji od crne haljine s pojasom i pelerinom. Oglavlje se sastoji od bijele uširkane kragne, kape, počelnice (čela) te ukrućene male koprene na koji je našit crni veo. Cijelu konstrukciju drže tri velike igle jedna na sredini glave, a dvije lijevo i desno na stražnjem dijelu glave. Uniforma za rad se sastojala od bijelog mantila koji bi se obukao na redovničko odijelo. Osobito teško bilo je pri radu u ljetnim mjeseci ili pri radu na polju.

Sestre Svetog Križa Đakovo – model: Mara Jerkić

SESTRE MILOSRDNICE

Nalazimo se u 19. stoljeću u Zagrebu. Zakladna bolnica u Zagrebu izrađena je 1804. a za njegu bolesnika bila su zadužena milosrdna braća pozvana iz Bratislave. Problem je bio što se ženske bolesnice nisu mogle liječiti u Zakladnoj bolnici jer nisu postojale redovnice a milosrdnoj braći skrb za žene nije bila propisana njihovim statutom. Tadašnji biskup Juraj Haulik šalje molbe u austrijski grad Zams u pokrajini Tirol kako bi dobio sestre milosrdnice. U Zagreb 1845. godine dolazi šest bijelih sestara, kako iz građani nazivaju zbog bijelih koprena. Njihova zadaća je dvorba bolesnica u maloj bolnici u samostanu s dvanaest kreveta i briga za žensku mladež. Njihovom zaslugom je sagrađena današnja Klinička bolnica sestara milosrdnica u Zagrebu.

Uniforma se sastojala se od haljetka, bluze, pregače, kragne i velikih krila. Velika koprena s krilima sastoji se od sistema kapa koje se pričvršćuju iglicama. Zbog lakšeg rada uvodi se mala koprena koja se uširkana. Mala koprena koristila se za rad u kući te u bolnici.

Sestre milosrdnice – model: Ivona Grlić i Andrea Gavran

RUDOLFINKE

Carski grad Beč, mnogi će se sjetiti Dunava, a neki će pomisliti i na bečki valcer. Na prostorima Monarhije sredinom 19. stoljeća nije postojala škola za izobrazbu bolničarki i medicinskih sestara. Poznatu školu koja još i danas djeluje utemeljuje kirurg Theodor Billrot u Beču 1882. godine. Uz školu je postojalo sestrinstvo rudolfinki, koje djeluje i danas. Školu je pohađala i naša prva nadstojnica u Školi za sestre pomoćnice u Zagrebu sestra **Jelka Labaš**. Tadašnje sestre živjele su u bolnici i radile na odjelima, od pisarnice do rendgena. Nisu se udavala ali su mogle napustiti sestrinstvo ukoliko nisu željele više raditi i posvetiti se nekim drugim ciljevima u životu.

Radna uniforma je karirana, kragna je plastična, bijela pregača se veže na haljinu, a na glavi je uštirkana kapica. Takva uniforma nosila se do 90-ih godina 20. stoljeća u Rudolfinerhausu. Druga uniforma je rekonstrukcija radne uniforme s početka 20. stoljeća.

Rudolfinke – modeli: Josipa Katić i Doris Aščić

UNIFORME 1920-ih

Prva škola za izobrazbu medicinskih sestara na našim prostorima osnovana je 1921. godine u Zagrebu. Pohađale su je redovnice i svjetovne učenice. Svjetovne učenice nosile su posebnu odjeću s šlajerom. Šlajer se nosio sve do 1928. godine, kada se ukida. Prvi službeni dokument za uniforme nalazimo 1928. godine. Svijetloplava uniforma nosi se za unutarnji rad dok se tamnoplava uniforma koristi na terenskom radu.

Uniforma svijetloplave i tamnoplave boje istog su kroja, kopčaju se sprijeda, na uniformu ide bijela kragna, a za rad bijela kapa i pregača; na svakoj rukavu se nalaze manžete. Tamnoplava uniforma ima šlajer, što je u to doba dio običaj za osobe koje su se bavile ovim zanimanjem.

Uniforme 1920-ih – modeli: Ana Katavić i Sandra Jurić

UNIFORME 1970-ih

Osnivanjem SFRJ trebalo je stvoriti jedinstveni standard za bolničko osoblje. Godine 1979. izlazi katalog Standardiziranih uniformi za cijelu Jugoslaviju i nudi više mogućih modela za medicinske sestre i tehničare te druge bolničke radnike. Mnogima je sestrinska kapica zadavala glavobolje ili bila ne praktična u radu. Osim puno posla sa štirkanjem moglo se jednostavno sestrinsku kapicu napraviti od papira. Obvezni dio uniforme bila je sestrinska značka, a kao obuća nosile su se borosane.

Medicinske sestre mogu birati više modela, boje koje nalazimo su tamnoplava, svijetloplava i bijela. Sestrinsku kapicu nalazimo u dva ponuđena modela. Uz uniformu se nosi uštirkana kragna, a u radu se koristi pregača preko uniforme, na glavi kapica na preklop ili na gumicu.

Uniforme 1970-ih – modeli: Antonela Drmić i Lana Jumić